

Aanpassing Medicatie tijdens ramadan

- Indien patiënt een combinatietherapie heeft, kies per medicament de bijbehorende aanbeveling
- Voorkom hogere dosis medicatie per 24 uur tijdens start en einde ramadan

Tabel 1. Aanpassingsschema orale glucoseverlagende medicatie tijdens ramadan

Soort tabletten	Voor de ramadan	Tijdens de ramadan	Opmerking
Gliclazide	Ochtend Middag Avond	Ochtend: halve dosis Middag: geen Avond: gebruikelijke dosis	Bij hypo's dosis aanpassen NB geen slow-release preparaat!
Tolbutamide	Ochtend Middag Avond	Ochtend: halve dosis Middag: geen Avond: gebruikelijke dosis	Bij hypo's dosis aanpassen
Glimepiride	Ochtend	Avondmaaltijd	Bij hypo's dosis aanpassen
Metformine	Ochtend (bv 500 mg) Middag (idem) Avond (idem)	Ochtend: 500 mg Middag: geen Avond: 500 of 1000 mg	Bij 2x1000 mg evt. ochtend 500 mg en avond 1000 mg geven
Pioglitazon	Ochtend	Avondmaaltijd	
Repaglinide	Maaltijdgebonden	Maaltijdgebonden	
DPP4remmers			
Sitagliptine*	1x per dag patiënt kiest tijdstip van inname	1x per dag bij het verbreken van het vasten (bij zonsondergang)	
Vildagliptine*	Bij ontbijt en bij avondmaaltijd	Bij ontbijt (vóór zonsopgang) en bij het verbreken van het vasten (bij zonsondergang)	
Saxagliptine*	Ochtend	Avond (bij verbreken van het vasten)	
Linagliptine*	Ochtend	Avond (bij verbreken van het vasten)	

* = Bij nierfunctiestoornissen, overwegen de ochtenddosis weg te laten

* = Nog weinig ervaringen mee

Tabel 2: Aanpassingsschema voor therapie met insuline tijdens de ramadan.

Soort insuline	Voor de ramadan	Tijdens de ramadan	Opmerking
(Middel) Langwerkend*	Bij het ontbijt, de avondmaaltijd of voor het slapen gaan	Bij de avondmaaltijd of voor het slapen gaan	Alert zijn op hypo's
Mixinsuline**	Ochtend: Mixinsuline Avond: Mixinsuline	Ochtend: vervangen door (ultra-) kortwerkende insuline 30% van mixdosis Avond: Mixinsuline	Alert zijn op hypo's Op geleide van de bloedsuikers evt. de mixverhouding aanpassen
(Ultra-) Kortwerkend***	Ontbijt: ultrakortwerkende Lunch: ultrakortwerkende Avondmaaltijd: ultrakortwerkende	Ontbijt: ultrakortwerkende Lunch: geen Avondmaaltijd: ultrakortwerkende	Alert zijn op hypo's Op geleide van de bloedsuikers de insulinedosering aanpassen
Pompthherapie	Basale stand, maaltijdbolus (O en A)		
GLP-1			
Exenatide*	2x per dag bij ontbijt en bij avondmaaltijd	2x per dag bij ontbijt en bij avondmaaltijd	
Liraglutide*	1x per dag tijdstip naar eigen keuze	1x per dag bij avondmaaltijd	
Exenatide - vertraagde afgifte*	1x per week	1x per week	

* = Langwerkende: insuline NPH, insuline detemir, insuline glargine

** = Mixinsuline: 30/70, 15/85, 25/75, 50/50, 70/30

*** = Kortwerkend: Humuline regular, Insuman Rapid
Ultrakortwerkend: insuline aspart, insuline lispro, insuline glusine

* = Nog weinig ervaringen mee

Opmerking - Indien te verwachten is dat het ontbijt en/of de avondmaaltijd duidelijk groter is dan normaal: bij kortwerkend insuline: verhoog de dosis; bij Mixinsuline kies eventueel andere mix, bv 50/50 of 70/30 ipv 30/70.